

TÍÐARGREIN

Tórbjørn Jacobsen

Jóannes Eidesgaard

Hans Pauli Strøm

Hergeir Nielsen

Jógvan Sundstein

Fyrrverandi politikarar skriva upp á skift Tíðargreinar til vikuskiftisblaðið.

Tórbjørn Jacobsen,
fyrrverandi løgtings- og landsstýris-
maður fyri Tjóðveldi

Stavna búgvar

Tingið hevur ongantið í mínari tíð verið so illa mannað sum nú. Lakari fær tað valla verið. Visiónirnar eru steindeyðar, skotnar niður. Valt verður ikki eftir hugsjónarligum tæri, tí eru ideologi´irnar eisini horvnar sum døgg fyri sól. Vit eru av ómegd skumpað inn í ein korrumperaðan geira og eftir er bara kampurin hjá áhugamálunum, serliga kapitaláhugamálunum, sum ikki eru umboðað í sjálvum tinghúsinum.

Táið tey bæði orðini demos og kratos verða krøkt í hvørt annað, fúka neistarnir frá samankomingini. Tað eiga teir at gera, annars var eithvørt álvarsligt áfatt. Nógvar hava hugsað stórar og hábornar tankar um, hvussu hesi fyribrigdini samfingin, fólk og vald, skulu fáast at virka til fyrimunar fyri heildina, boðini er mong og higartil hava vit kortini hildið okkum til triðbýtið av valdinum á leið soleiðis, sum Montesquieu legði tað fram fyri meira enn hálvtríðja hundrað árum síðan, helst íblástur av tankagóðsinum hjá Platon og næmingi hansara Aristoteles. Kendi fraklendingurin tvíhelt ikki um hetta triðbýtið, var tørvur á fleiri vøldum, eitt nú at figgjargeiri og tjóðbanki gjørdust eitt vald, so var tað ein móguleiki hjá teimum, sum hildu seg hava tørv á hesum. So kjølfestur er hesin hugburðurin um triðbýtið av valdinum kortini vorðin, at hann er grundfestur í flestu stjórnskráum á okkara leiðum. Býtið ímillum tað lóggevandi, útinnandi og dømandi valdið í samfelagnum. Nú eru vit so lítið á leið komin politiskt, at vit eiga onga grundlóg, kortini hava vit roynt at hildið fast og kneykrað arvin eftir gitna franska barónin.

Ivaleyst fer onkur at mæla sær fyri munni, at populisma hevur drivið greinskrivaran til at festa hesi orðini á blað, men tað fær illa verið, tá viðkomandi, sum er, absolut onga ætlan hevur um at stilla seg upp, í eini roynd at gerast partur av umboðandi fólkaræðinum aftur. Harfyri er áhugin fyri samfelagsviðurskiftum sum borgari kortini óbroyttur.

Ætlanin við triðbýtta valdinum er, at tey standa ájóvn hvørjum øðrum í mæti, tyngd og ræði. Skáka hvørtannað. Javnt og samt.

Onki kemur av sær sjálvum, heldur ikki hendan javnrenningin, og standa stavna búgvarnir ikki á varðhaldi, og verja og røkja sínar serskildu ódnir, fer alt úr spónalagnum, - “terrorbalansan” ímillum vøldini skeiklast.

Føroyar eru fólkaræðisliga illa sperdar. Yvirhøvur er demokratiska undirskotið ræðandi. Fremmandir, danir, sita á dømandi valdinum og stórum pørtum av tí, sum okkara lóggevandi og útinnandi vald áttu at havt ræði á. Við tí sindrinum av valdi danir hava uggað okkum við, og vit hava spælt fólk í húsi í, hava vit kortini roynt at hildið okkum til ástøðið um triðbýtingina av valdinum.

Hvussu tað hevur vignast, munnu nógvar ymiskar meiningar vera um. Tíðin fyri nýggju stýrisskipanarlógina og skipanina av ráðharraráðum, við størri fyrisitingarligari meg, vóru á mangan hátt ein valdlig fløkja, har útinnandi og lóggevandi valdið gingu í og úr hvørjum øðrum, alt eftir vildini hjá teimum, ið høvdu teir treiskastu og mest magnfyltu politisku knúgvagnar. Hetta var tíðin, táið teir sótu á figgjarnevndarfundum, blaðaðu skipatekningar út eftir borðinum, og avgjørdur hvar bukkurnar skuldu plaserast í skipaskrokum í skipapakkum. Politikkur var fyrisiting og fyrisiting var politikkur. Kreppan í 92 var úrslitið av hesi frumskógargongd. Fyrisingarlig minimalisma var eisini ráðandi kreddan í báðum geirum. Á Løgtingi og í Landsstýri.

Við ráðharraráðunum og Norman Christensen doktrinini verður útinnandi valdið avstívað munandi við fleiri fyrisitingum. Landsstýrið lynti til eina nýggja javnvág, var farið undir prosesina

at búgva seg út til eina skáking í valdsstøðuni, á væl hægri støði enn frammanundan. Lóggevandi valdið, ið skipanarlaga lá smokkað í politiska mýrulendinum, tað slapp ikki á føtur og tiskil ongan veg, tí ongin tók stig til at bota um støðu tess í samfelagnum, sum umboðandi vald hjá fólkinum. Tey sjei valdømini vóru struktururin, sum helt onkrum á beinari kós, serliga tí at tær politisku cellurnar, valdømisfeløgini, suverenu maktfaktorarnir í uppstillingini ið hvussu er, struktureraðu politisku flokkarnar so dánt. Finnbogi Ísakson, sáli og táverandi tingformaður, royndi at menna tærið á tingi við at geva tingmonnum eina sámuliga hýru. Nevndarsamsýningar vóru at kalla avtiknar og mánaðarlaga hýran, sum var góðar 14 túsund krónur um mánaðin, táið eg kom á ting í 1998, varð tvífaldað. Vit, sum tóku undir við hesum, væntaðu, at tað fór at hjálpa tingu til at gerast ein javnbjóðis sparrari mótvegis útinnandi valdinum, men ivasamt man vera hvussu stórir batin bleiv av hesum.

Næsta bygnaðarlaga stigið á hesi leið er skipanin av Føroyum sum eitt valdømi. Vit vóru nógvar sum hildu, at nú fór parlamentariska skipanin rættiliga at taka seg upp á eitt hægri flog. At flyta seg upp í eina meiri universiella sferu. Nú fór lokal- og kommunalpolitikkurin á tingi at hvørva, og bara teir heilt stóru og eksistentiellu spurningarnir skuldu nú debatterast í evstu bráðpannu fólkaræðisins. Tað kundi hent, men tað hendi ikki. Valdømisfeløgini í øllum flokkum mistu sín týðning, og valdið lá einsamalt hjá floksformonnum og papageykum teirra í diverse starvsnevndum. Onki var gjørt fyri at styrkja flokkarnar, tvørturímóti varð játtanin til parlamentariskt virksema og til apparatini hjá flokkunum lækkað munandi. Hesin parturin av triðbýtta valdinum tók ikki seg sjálvt í álvara longur.

Politiskir flokkar eru sum so ikki til í Stýrisskipan Føroya, tað eru tingmenn, sum fólkið velur, men siðvenjan er, at hugsjónarlaga samd fólk taka seg saman í flokk til uppstilling. Nú hongur alt tó í leysum lofti, flokkarnir eru syndraðir, struktururin, sum fór

við teimum sjei valdømunum, er burtur, og onki bleiv sett ístaðin, til tað at víga upp ímóti við aftur. Alt eftir hvør ið hevur verið við í einari realitykomediu í miðlunum, onkrari hálvtaðpuligari undirhaldssending, verður lopið uppá bara onkra politiska rók og í hugsjónarloysi verður við heitum favnum tikið ímóti opportunistunum og bindiklubbar, bátafeløg, löggreglustøðir, kristiligar samkomur og væl mannaðu kantinurnar í peningastovnunum velja nú samfelt til hesar 33 sessirnar, ið skulu mannast av teimum, sum upprunaliga áttu at manna umboðandi fólkaræðið.

Skilið er hareftir. Tingið hevur ongantið í mínari tíð verið so illa mannað sum nú. Lakari fær tað valla verið. Visiónirnar eru steindeyðar, skotnar niður. Valt verður ikki eftir hugsjónarligum tæri, tí eru ideologi´irnar eisini horvnar sum døgg fyri sól. Vit eru av ómegd skumpað inn í ein korrumperaðan geira og eftir er bara kampurin hjá áhugamálunum, serliga kapitaláhugamálunum, sum ikki eru umboðað í sjálvum tinghúsinum. Tíðum

hoyrir tú nú tingmenn standa og lesa burturúr leppum, dossier´um, sum sterkastu interessurnar hava skrivað teimum til høvið.

Sjálvt vónin hjá Viderø er burtur, táið hann í tiltiknu Ólavsvøku-prædikuni tók soleiðis til: “Ja, nógvar ræður um tykkum stavna búgvar, um hendan siglingsferð skal eydnast ella ikki – tað ræður um at standa støðugt á varðhaldi, at líta út so víðan og djúpt inn í náttarmyrkrið og kavaroksódnirnar, allar vegir, har vandar liggja á loynum – einans hugsa um at finna veg og ryðja rás og ikki unna sær matnáðir ella blund í eyguni – ein rættur stavna búgvi skriður í skræðuni – “thi nidkærhed for dit hus har fortæret ham” – hann hevur sum fyrmynd Móses, ið valdi heldur at tola ilt saman við fólki Guðs enn at hava eina stutta syndanjóting í Egyptalandi, og hann ber glaður sjálvur hin størsta saknin.”

Úrslitið er, at lóggevandi valdið hevur útspælt sín leiklut og er vorðið volað av útinnandi vald-

Framhald á síðu 17

»Fólkaræði í Føroyum er steindeytt. Tað einasta, sum farvegur sæst eftir, er valdið hjá Jørgen Niclasen, og tað man nú bara vera ein tíðarspurningur haðartil hann skiftir Kaj Leo út við rossið hjá sær sjálvum«

Tórbjørn Jacobsen